

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 16.07.2024
Sayı : 5825

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

14193

Aşağıdaki sorularımın **Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını talep ederim.

Saygılarımla.

Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN
İstanbul Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

Bursa'da mısırdan nişasta bazlı şeker üreten Amerikan Cargill şirketine karşı verilen hukuk mücadelesinde geline aşama, hukukun Amerikan şirketine işlemediğini açıkça ortaya koyuyor.

Bursa / Orhangazi'de birinci sınıf tarım arazisi ve su havzası üzerine hukuksuz yollarla kurulması iddiasıyla hakkında çeşitli davalar açılan Cargill fabrikasıyla ilgili 1997 yılında başlayan ve 27 yıl devam eden dava sürecinde mahkeme 2023'te önemli bir karara imza atmış; tesisin ruhsatına dayanak oluşturan imar planları iptal edilmişti. Cargill'e Orhangazi Belediyesi tarafından verilen 12.01.2021 tarih ve 2021/1,2,3 sayılı yapı ruhsatları ile bu ruhsatların dayanağı olan 2019/108,109,110 sayılı ruhsatları, Bursa 3. İdare Mahkemesi'nin 25.01.2023 tarihli kararı ile iptal edilmesinin ardından Bursa Barosu öncülüğündeki davacılar, karar gereği "kaçak" durumuna düşen tesisin yıkılması için başvuru yapılmıştır. Baro, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Cargill kararında, sürecin tamamının hukuka aykırı olduğunu, yargı kararlarının uygulanmadığını, bunun da hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu tespitini yapmıştır. Bu karar sonrası Cargill süreci Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 'yoğunlaştırılmış izleme'ye alınmıştır. Uzun dönemde Türkiye'nin kararları uygulamamakta ısrarcı olduğu kanaatine varılırsa, meselenin bir 'ihlal' prosedürü altında tekrar AİHM önüne getirilmesi mümkün olabilecektir" açıklamalarını yapmıştır.¹

Ancak geçtiğimiz hafta basına yansıyan haberlerde özel yasalarla korunan Cargill'in kurduğu fabrikaya ait bazı bölümlerin ruhsatlarını iptal eden yargı kararlarının uygulanmadığı ortaya çıkmıştır. Bursa Barosu (AİHM) kararına rağmen, idarenin, yargı kararlarını bilerek ve sistematik olarak yerine getirmediğini açıklamıştır.² "Kararın yerine getirilmesi için İmar Kanununun 32. maddesi gereği yapıların mühürlenerek çalışmasının durdurulması ve yıkılması talebiyle Orhangazi Belediyesi ile Bursa Valiliği'ne başvuruldu. İlave nişasta silosu, deniz kurutucu binası, yeni elektrik trafo binasına ilişkin ruhsatların iptalinden sonra belediyeye yapılan başvuru sonuçsuz kalmış, yargı kararlarının yerine getirilmemesinden dolayı belediyeye karşı tazminat davası açılmıştı. Bursa 2. İdare Mahkemesi davayı reddetti. Bu karara karşı 29 Ocak 2024 tarihinde istinaf başvurusu yapıldı, dava Bölge İdare Mahkemesi'nde.

Kararı yerine getirmeyen Bursa Valiliği, AKP'li Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Orhangazi Belediye Başkanı Bekir Aydın hakkında 12 Nisan 2023'te suç duyurusunda bulunulmuştu. Ne

¹ <https://www.bursatanik.com/cargille-ait-3-ruhsat-iptal-edildi-mevcut-tesislerin-hukuki-dayanagi-kalmadi.html/> (01.03.2023)

² <https://www.bursadabugun.com/haber/cargill-e-ait-bazi-bolumlerine-verilen-ruhsat-iptal-kararlari-uygulanmiyor-1726041.html>;

valilik, ne cumhuriyet başsavcılığı ne de İçişleri Bakanlığı soruşturmaya izin verdi. Anayasa ve hukuka aykırı bu karara karşı Danıştay'a itiraz edildi.”

Bursa Barosu Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu başta olmak üzere davacıların, Orhangazi Belediyesi'nden, ruhsatları iptal edilen yapıların kullanma izinlerinin ve mühürlenmelerine ilişkin tutanakların gönderilmesi talebine “Belediyemizden talep edilen evraklar yalnızca ilgili kişiye ya da resmi kurumlarla paylaşılmaktadır” şeklinde yanıtla reddedildi. Bunun üzerine, Bursa Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'ne başvurularak, işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının iptal edilip edilmediği, mahkeme ilanının yerine getirilmesi için ne yapıldığı soruldu, Orhangazi Belediyesi'nin ilgili kurumlara gönderdiğini iddia ettiği belgeler istendi. Yazıya verilen yanıtta Orhangazi Belediye Başkanlığı'na ve Orhangazi Kaymakamlığı'na yazılan yazı gönderildi.

Aradan üç buçuk ay geçmesine rağmen hiç ses çıkmaması üzerine davacılar, “İdarelerin topu birbirine atmasından anlamaktayız ki, yapılan hiçbir işlem yoktur. Fabrikanın hala çalışıyor olması da bunun delilidir. Davacılar karşı, mahkeme kararlarının uygulanmasından devlet sorumludur. Yapılmış bir işlem varsa, buna ilişkin belgelerin gönderilmesini ve fabrikanın nasıl hala çalıştığına ilişkin konunun açıklanmasını; aksi takdirde, diğer kurumlar hakkında da suç duyurusunda bulunacağız” açıklamasını yaptı.

DSİ verilerine göre Cargill yılda 1 milyon 458 bin ton su kullanmakta ve bu suyu 120 ila 155 metre derinlikli kuyularla stratejik yeraltı sularından çekmektedir. Dolayısıyla iklim krizi gerçeğinden hareketle stratejik yeraltı sularının çok uluslu şirketin sömürüsüne teslim edilemeyeceğini vurgulamak isteriz.

Bu bağlamda;

1. Cargill'e ait 3 adet ruhsatın hukuki dayanağı kalmadığı halde bugüne kadar ilgili birimlerin kapatılmamasında bakanlığınızın sorumluluğu nedir?
2. Mahkeme kararlarının uygulanmama gerekçesi nedir?
3. Bahsi geçen mahkeme kararlarının uygulanmaması konusunda ilgili valilik ve belediye yetkililerine herhangi bir yaptırım uygulanmış mıdır? İlgili kamu görevlilerine yönelik herhangi bir işlem başlatılmış mıdır?
4. Hukuksuz yollardan istisnai düzenlemeler üzerinden çeşitli imtiyazlar tanınan Cargill şirketine birinci sınıf tarım arazisinin tahsis edilmesinden kaynaklı olarak ne tür bir kamusal ve çevresel zarar ortaya çıkmıştır. Bu zararların tazminine yönelik hukuki bir süreç işletilecek midir?
5. Bahsi geçen mahkeme kararı bakanlığınızın ilgili genel müdürlüğüne tebliğ edildiği halde mahkeme kararına uygun iş ve işlem yapma zorunluluğu bulunan kamu personeli hakkında görevlerinin gereklerini yerine getirmedikleri gerekçesiyle görevi ihmal ettikleri göz önünde bulundurularak disiplin soruşturması açılmış mıdır?